

בבא מציעא צד-א

עניין: אזהרת לאו – אין עונשין אלא אם כן מזהירין

ריטב"א החדשים

צדיני שומרים. והפירוש הנכון בזה צעיני דכא דשומרים לא דמי לאידך דאיתמר צבו מתנה על מה שכתוב צחורה, דצכלכו אידך אזכר רחמנא צבדיא, דצחונא כתיב אל תונו, וצציעית כתיב לא חגוש, וצשאר וכסות כתיב לא יגרע, וצאלו רחמנא קפיד צבו, הילכך כל שמחנה כנגד זה מחנה על מה שהקפידה תורה, אצל צדיני שומרים לא גלי קרא קפידא ולא אזכר עליה שלא יפער מדיני שומרים, אלא שגזר הכתוב על השומרים שמקבלים שמירה סתם מה יהא דינס, אצל כל שפירש לגרוע מחיובו ולא נחית להכי לא קפיד רחמנא כלל, וכשמחנה לגרוע מחיובו או להוסיף אינו מחנה על דין תורה:

ספר החינוך מצוה סט

כי לא יספיק לנו הזכרתי העונש במצוה מבלי אזהרה. וזהו שיאמר רבותינו ז"ל תמיד עונש שמענו אזהרה מנין, והענין הוא מפני שאם לא תבוא לנו בדבר מניעת האל, אלא שיאמר עושה דבר פלוני יענש בכך, היה במשמע שיהיה רשות ביד כל הרוצה לקבל העונש ולא יחוש לצערו לעבור על המצוה ולא יבוא בזה כנגד חפץ השם יתברך ומצותו, ויחזור דבר המצוה כעין מקח וממכר, כלומר הרוצה לעשות דבר פלוני יתן כך וכך ויעשהו או יתן שכמו לסבול כך ויעשהו, ואין הכוונה על המצוות בכך, אלא שהאל לטובתנו מנענו בדברים והודיענו במקצתן העונש המגיע לנו מיד מלבד העברת רצונו שהיא קשה מן הכל. וזהו אמרם ז"ל בכל מקום לא ענש אלא אם כן הזהיר, כלומר לא יודיע האל העונש הבא עלינו על העברת המצוה אלא אם כן הודיענו תחילה שרצונו הוא שלא נעשה אותו הדבר שהעונש בא עליו.

בית הלוי בראשית לב, יא

יקויים ראונו יתברך להטיב לבניו. וזה מובן בפשיטות מאמר חז"ל ששכר עבירה עבירה ושכר מצוה מצוה, דהעונש המגיע להאדם עבור העבירה הוא בעלמו ג"כ עבירה בפני עצמו, דאחר שראונו הבורא להטיב לישראל וזה גרם במעשיו שיענשו ויעשה עמו ההיפוך מרצונו ונמנע מגיע לו עונש עבור העונש. וכמא"כ יסרתני ואוסר דעבור היסורים הגיעו לו עוד יסורים. *) וזהו מא"כ כי נראה עונה כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה דרק אז נראה עונה. וכן הוא להיפוך במצוה אמרו שכר מצוה מצוה, דהגמול הטוב שמגיע לאדם עבור מעשיו הטובים הוא מצוה בפני עצמו יען כי כן הוא ראונו ית' להטיב לו ומקבל על זה שכר בפני עצמו: